

Her Şey Herkesin Olmalıdır Mülkiyet Ortadan Kaldırılmalıdır

Zeynel Çuhadar

19.12.2017

İçindekiler

Her Şey Herkesindir	4
Herkesten Yeteneğine Göre	5
Herkes İhtiyacı Kadar	6
Özgürlük	7

“Güneş, hava ve deniz ortaktır. Kimse buna sınır koyamaz, bunları bölemez ve sınırlandıramaz.”

Pierre Joseph Proudhon

Kapitalizm onları da mülkiyeti altına almayı başardı! Güneş ışığı, kapitalizmin bitmek tükenmek bilmeyen enerji ihtiyacına “kaynak” oldu. Hava, şişelere hapsedilip satışı sunuldu. Deniz parsel parsel bölündü, birileri için sermaye oldu.

Mülkiyet, anarşist literatürde Proudhon’un üzerine yazdığı kapsamlı inceleme ve daha çok da bu incelemeye dayanaklık eden temel sav olan “Mülkiyet hırsızlıktır” söylemi üzerinden bilinir. Ekonomik yaşamın inşasında, Proudhon’un olanaksız olarak tanımladığı bu kavramın bizler için ifade ettikleri, iktisadın inceleme alanlarının ötesindedir. Bu yönüyle üretim ve tüketim ilişkilerini belirleyen bir ilke olmasının yanında, iktidar ilişkilerinin yansıdığı başka alanlarda da farklı anlamlar kazanmaktadır.

Yönetenler halkın iradesini gasp eder. Özgür bir yaşamda kendi kararlarını kendileri alacak olan bütün bireylerin yaşam enerjisini ve gücünü mülkiyetine geçirir. Bazen demokrasidir bu yönetimin adı, bazen monarşi, bazen ise diktatörlük; ancak isimler değişse de mülk sahipleriyle mülksüzler arasındaki adaletsizlik hepsinin ortak özelliğidir.

Patronlar, işçinin emeğini gasp eder. Yaşamak için çalışmak zorunda olan bireylerin yaratıcılıklarını ve boş vakitlerini mülkiyetlerine geçirir. Çok uluslusundan yereline, taşeronuna kadar hepsi işçilerin özgürlüğüne düşmandır. İşçilerin köleliği, bir avuç mülk sahibinin iktidarıyla normalleştirilir. Ashında doğal olan, bilinçli bir şekilde çarpıtılır; imkansız olarak gösterilir.

Erkek, kadının yaşamını gasp eder. Kadın, dinsel buyruklar, kültürel normlar, kurallar, yasalar, örf ve adetlerle yürüyüşünden konuşmasına, oturup kalkışından alışkanlıklarına kadar her şeyiyle baskılanır. Bu da yetmez, erkek kadının yaşayıp yaşamayacağına karar verecek merci olarak görür kendisini. Kadının yaşamını dahi kendi mülkiyetine geçirir.

İnsan, ekolojik yaşamı gasp eder. Havanın, suyun, toprağın ve üzerinde yaşayan tüm canlıların, bir bütün halinde ekosistemin uyumuna karşı ihtiyaç dışı tüketimi, rantı, talanı ve sömürüyü araç edinir. Hem türümüzle hem de diğer türlerle kurduğumuz karşılıklı ilişkinin zemini olan dünya, dev bir tüketim mabedi haline getirilir.

Her Şey Herkesindir

“Halk, kendisini devletin dışında oluşturmaya başlarsa devlet iktidarı, yönetici ilke, eski yolları temsil edenlerin doğası gittikçe zayıflayacak ve tüm eski sistem geri dönüşsüz şekilde ortadan kalkacaktır.”

Gustav Landauer

Her şeyin herkes tarafından özgürce üretimi ve paylaşımı... Yani üretim araçları üzerindeki mülkiyetin ortadan kaldırılması, anarşistlerin toplumun ekonomik ve sosyal örgütlenmesine yönelik tahayyüllerinin zeminini oluşturdu. Bu tahayyülün gelişimi üzerine düşünürken daima bu zemin üzerinde hareket edildi. Geleceğin yaşamının, geçmişin deneyiminin ışığında; halkın yaratıcı gücüyle, dönemin ihtiyaçlarına göre yapılandırılacağına olan inanç korundu. Ancak bir yandan da bu ilkeler, yaşam alanlarında gerçeklik kazanan somut deneyimler haline geldi. Anarşist kolektifleştirme pratikleri, 1920’lerde Rus Devrimleri’nin yanı başındaki Özgür Topraklar deneyiminde ya da 1936 İberya Devrim sürecinde geniş ölçekte uygulanma fırsatı buldu.

Anarşist bir üretim-tüketim-dağıtım ilişkisinin temelinde yer alan kolektifleştirme; mülksüzleştirme ve özyönetim kavramlarıyla doğrudan ilişkilidir. Endüstride ya da tarımda kolektifleştirme, bir yanda özel mülkiyetin diğer yanda ise devlet mülkiyetinin zincirlerinden kurtulmuş ekonomik örgütlenmeleri ifade eder. Kolektifleştirilmiş topraklarda ya da fabrikalarda özyönetim, işleyişin etkilediği bütün bireylerin özgür katılımıyla alınan karar toplantılarını ilke edinir. Kimse toprağın ya da fabrikanın sahibi değildir, ancak onu yaşatma sürecinin sorumluluğu da herkesin üzerindedir. Böylece herkesin, ihtiyacı kadarıyla yetindiği ve bir alanda yeteneğine, eğilimlerine göre yoğunlaşabilme düşüncesinde ortaklaştığı bir dünyayı yaratırız.

Üretim, tüketim ve dağıtım ilişkilerinin bütünü olan ekonomide; özel mülkiyet de devlet mülkiyeti de iktidardır. Bu iktidarlara karşı kendi ekonomik alternatifimizi şimdiden yaratmak, otoritenin bütün uygulamalarından kurtulmak ve ihtiyaç duyduğumuz yaşama kavuşmak için tek araç olarak önümüzde duruyor.

Herkesten Yeteneğine Göre

Mülkiyetin olmadığı dünyaya olan özlem, bir yanılsamayla anlamı çarpıtılmak istense de, gerçek hırsızların otoritesine son verecek olandır. Çünkü mülkiyet olmazsa, her şey herkesin çabasıyla üretilir ve herkese ait olursa, kimse hırsızlık yapmaz, yapamaz. Çünkü asıl hırsızlık senden çalınanları geri almak değil; emeği ücretlendirmek, toprağı vergilendirmek, özgürlüğü denetim altına almaya çalışmaktır.

Emeğin ücretlendirilmesi üzerine yürütülmüş tartışmalar içerisinde anarşizm; savlarını iş-işçi, emek-emeğin değeri, yetenek-yetenegin ölçüsü gibi ayrımların olmadığı bir ekonomik planlama süreci üzerinden şekillendirmiştir. “Dinde Tanrı, politikada Devlet, ekonomide Mülkiyet; işte, kendine yabancılaşmış insanlığın kendi elleriyle teslim olduğu ve günümüzde artık reddetmesi gereken üçlü biçim budur.” diyen Proudhon, toplumsal adaletin sağlanması için mülkiyetin ortadan kaldırılması gerektiğini söylemiştir. Bu düşüncesiyle yalnızca anarşizmin değil, sosyalist akımlar içerisindeki neredeyse her eğilimden devrimcinin bu alana dair yorumlarına bir referans noktası oluşturmuştur. Önerdiği çeşitli ekonomik formüller farklı dönemlerde farklı coğrafyalarda deneyimlenmiştir. Toplumsal dönüşüme dair yazılarında geleceğin toplumunun yaratıcı gücüne olan güvenini daima vurgulayan Bakunin ise, bölüşümde emeğin ve yeteneklerin belirleyiciliği olabileceği üzerinde durmuştur.

Sonrasında Pyotr Kropotkin, Errico Malatesta, Carlo Cafiero, Alexander Berkman gibi anarşistlerin meseleye yönelik yazıları, kitapları yayımlanır. İlk kez I. Enternasyonal’de İtalyan Birliği çatısında savunulmaya başlanan bu anarşist komünist fikirler, toplumsal devrimin sosyo-ekonomik örgütlenmesine dair, halkın en derin özlemlerinin ayrıntılı bir ifadesi oldu.

Emeğin ücretlendirilmesi; Kropotkin ve Malatesta gibi yoldaşlara göre yeni bir iktidar ortaya çıkarmakta, biçim olarak değişse de öz olarak kapitalist ilişki biçimlerinin algısal anlamda sürdürülmesi anlamına gelmektedir. Oysa üretimde belirleyici yegane ilkenin bireylerin yetenekleriyle şekillendirilmesi gerekliliği; kapitalizmden, gerontokrasiden, ataerkiden sıyrılmış bireyin yaşamını nasıl planlayacağına dair de bir model oluşturmaktadır.

Herkes'e İhtiyacı Kadar

Özgür bir yaşamda insanlar hayatta kalmak için değil, toplumun içinde kendini, kendi içinde ise toplumu bularak, hem kendi mutluluğunu hem de kendi dışındakilerin mutluluğunu amaç edinerek yaşar. Yüzyıllardır özlemini çektiğimiz devletsiz toplum, kolektif işleyişin bu çekirdeği üzerinde filizlenmektedir. Bugün yaşamlarımızı köleleştiren yemek-içmek, uyumak, gibi gündelik ihtiyaçlarımız dışındaki bütün vaktimizi işgal eden zorunlu çalışma, özgür bir yaşamda eski zamanlara ait kötü bir masal olacaktır.

Kolektif yaşamın şekillendirilmesinde ise üretim ve dağıtım kadar belirleyici olan bir başka olgudan, "tüketimden" söz etmeliyiz. Kolektifleştirmenin gücüyle üretim araçlarının kontrolünü patronların elinden alan ve özel mülkiyete son verilen bir düzlemde, yetenekleri ölçüsünde kolektif üretimi gerçekleştirmeye başlayan her topluluk, ihtiyaçlarını da kolektifleştirecektir. Kalabalıklar içinde yalnızlaştırılmış, paylaşma ve dayanışmadan yoksun hayatlarımız ancak ve ancak böyle anlam kazanacaktır.

Özgürlük

“Her ekonomik evre, tarihte belirli bir politik evreye denk düşer. Bugünkü mülkiyet biçiminin yıkılması da ancak yeni bir siyasal hayatın gerçekleştirilmesiyle mümkündür.”

Pyotr Kropotkin

Yazıya girerken ekonomiden bahsetmiştik. Ekonomik yaratımı oluşturanların suistimali üzerinde yükselenlerin sisteminde, toplumsal zenginliği üretenler ve bu üretimi gasp eden azınlık arasındaki derin uçurumun sona ermesi imkansız gibi gözüktür.

Devletin ve kapitalizmin olmadığı, paylaşma ve dayanışmayla dolu özgür bir dünyanın yaratımı, anarşizmin bir eylem biçimidir de aynı zamanda. Bu eylem biçimi tarihin birçok yerinde birbirinden farklı gerçekliklerde, ortak bir deneyim yaratarak bir gelenek haline gelmiştir.

Özgürlüğe varmak için yola çıkan, işçilerin iktidarını kuracağını savunan bazılarımsa, neden çelişkileri yok etmek yerine arttırmayı yeğleyen yöntemlere yöneldiğini anlayabilmek için bu tartışmaları tekrar tekrar gündem etmek önemlidir. Toplumsal bir devrimin nasıl despotluğa dönüştürüleceğini gördük, bu olumsuz pratikleri yeterince deneyimledik. Artık özgürlüğü yaratmak için geçiş evrelerine ya da bürokrasiye ihtiyacımızın olmadığı, bizimle hemfikir olmayanlar için de karşı konulamaz bir gerçeklik haline gelmiştir.

Çalışma saatlerinden mekanın ya da mekanların işleyişine, insanların birbirleriyle ve çevreleriyle kurdukları ilişkiye kadar her alanda özgürlüğü esas alan bir düşünce ve eylem biçimi olan anarşizmin konuya ilişkin gerçek çözümleri bugün birçok yerde, birçok kolektif işleyiş içerisinde sürmekte. Mahallelerdeki özyönetim fabrikalarında, köylerdeki özgür kooperatif deneyimlerinde, devletin talanına karşı gecekondularında, şirketlerin ekolojik yıkımında toprağın metalaşmasına karşı halk direnişlerinde bunların izlerini görürüz.

Bir şeye sahip olanlar, sahip oldukları şeyleri daima birilerinin yaşamlarını çalarak edindiler. İçinde yaşadığımız toplumun sonunu getirecek olan özgür ve mutlu bir yaşamın ifadesi tek bir slogana sığacak kadar basit:

“Her şey herkesin olmalı, mülkiyet ortadan kaldırılmalıdır!”

Anarşist Kütüphane

Zeynel Çuhadar
Her Şey Herkesin Olmalıdır Mülkiyet Ortadan Kaldırılmalıdır
19.12.2017

Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 42. sayında yayınlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net